

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософських наук, професора Бровка Миколи Миколайовича на дисертаційне дослідження Румянцева Богдана Олександровича «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Сучасна вища мистецька освіта дедалі активніше функціонує в умовах розширення міжнародних соціокультурних зв'язків. У вищій музичній освіті цей процес набуває ціннісного змісту, оскільки пов'язаний зі збереженням національної музичної традиції, спадкоємністю виконавських шкіл і культуротворчою роллю мистецької інституції як середовища формування професійної та культурної самосвідомості музиканта. З огляду на зазначену проблематику, дослідницька оптика дисертаційної роботи Б. О. Румянцева «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс» зумовлена актуальністю осмислення освітньо-культурних трансформацій, які визначають вектор розвитку сучасної вищої музичної освіти в умовах глобалізаційних процесів.

Методологічно значущим аналітичним інструментарієм дисертаційного дослідження є залучення категорій глобалізації, інтернаціоналізації та глокалізації, які дозволяють автору вийти за межі суто педагогічного чи управлінського розуміння проблеми.

Відповідно, цінним є авторське прагнення до осмислення інтернаціоналізації вищої музичної освіти як процесу культурної адаптації зовнішніх освітньо-культурних тенденцій, їх переосмислення й інституційного закріплення. Слушною постає позиція здобувача з констатацією того факту, що вища музична освіта постає не лише як система професійної підготовки, а як середовище успадкування виконавських традицій, формування художнього мислення, розвитку особистості митця та збереження культурної пам'яті. Цілком закономірно автор наголошує на тому, що інтернаціоналізація в цій сфері не

може бути осмислена за універсальними критеріями, сформованими для загальної університетської освіти.

Водночас оригінальність наукової позиції автора полягає в тому, що інтернаціоналізація вищої музичної освіти України розглядається не як зовнішній додаток до освітнього процесу, а як один із чинників трансформації музично-освітнього середовища. У цій оптиці автор переконливо доводить, що міжнародна співпраця, участь в освітніх ініціативах, інтеграція до професійних мереж та розвиток інституційного партнерства здатні впливати не лише на організаційні параметри освітнього процесу, а й на зміст культурної комунікації, форми професійного становлення музиканта, моделі взаємодії між учасниками освітнього процесу, а також на репрезентацію української музичної освіти у світі.

Показовим є й те, що в дисертації специфіка інтернаціоналізації вищої музичної освіти розкривається крізь призму розуміння мистецтва як активної культуротворчої сили. У такому контексті музичне мистецтво постає не лише предметом професійного засвоєння або результатом освітнього процесу, а особливою формою когнітивно-креативного освоєння світу, розвитку творчого потенціалу особистості та трансляції культурного досвіду. Тож, інтернаціоналізація вищої музичної освіти набуває в роботі не формально-організаційного, а культурологічного змісту. Вона виявляє здатність мистецтва виконувати не лише естетичну, а й культуротворчу функцію. У цьому аспекті здобувач переконливо демонструє, що музична освіта є не лише інституційним простором підготовки фахівця, а середовищем формування культурної суб'єктності митця, збереження національної традиції та її осмисленого входження у світовий культурний обіг.

Конструктивною є авторська аргументація глокалізації як однієї з ключових дослідницьких категорій дисертації. З одного боку, вона дозволяє проаналізувати включення української вищої музичної освіти до міжнародного освітньо-культурного простору; з іншого – фіксує важливість збереження локальної специфіки, національної традиції та інституційної самобутності. У

цьому аспекті дисертаційне дослідження набуває виразного культурологічного характеру, адже автор розглядає інтернаціоналізацію не лише як освітню політику, а як форму культурної взаємодії, що передбачає співвідношення універсального й особливого, глобального й локального, нормативного й традиційного.

Автор дослідження аргументовано аналізує й інтерпретує інтернаціоналізацію вищої музичної освіти України крізь призму взаємодії трьох рівнів: міжнародного (глобального), національного (локального) та інституційного. Запропонований автором підхід є методологічно продуктивним, оскільки дає змогу уникнути одномірного розуміння інтернаціоналізації як зовнішнього впливу. Натомість у роботі вона розкривається як багатомірний культурний процес, у якому глобальні освітні тенденції набувають конкретного змісту крізь призму національної системи мистецької освіти, виконавські школи, педагогічні традиції та діяльність освітньо-мистецьких інституцій.

Доречним та методологічно виправданим аспектом роботи є те, що автор послідовно розмежовує міжнародний, національний та інституційний рівні інтернаціоналізації, водночас показуючи їхню взаємозалежність. Міжнародний рівень у дослідженні пов'язаний із глобальними й наднаціональними тенденціями розвитку вищої освіти; національний – із законодавчими, освітньо-політичними та культурними умовами розвитку вищої музичної освіти країни; інституційний – із конкретними практиками реалізації міжнародної діяльності у закладі вищої музичної освіти. Така структура надає дисертації логічної цілісності та дозволяє автору перейти від загальнотеоретичного осмислення проблеми до аналізу конкретних освітньо-культурних практик.

Культурологічно продуктивною інтенцією дослідження є авторська артикуляція проблеми співвідношення глобального та національного у вищій музичній освіті. У дисертації переконливо показано, що входження до міжнародного освітнього простору не означає нівелювання національної специфіки, а навпаки – актуалізує потребу її усвідомлення, теоретичного опису та інституційного захисту. У цьому сенсі українська вища музична освіта постає

як простір культурної репрезентації, у якому міжнародна відкритість має поєднуватися з відповідальністю за збереження національної музичної традиції, виконавських шкіл і педагогічної спадкоємності.

Науково цінним є аналіз інституційного рівня інтернаціоналізації на прикладі Національної музичної академії України. Автор дисертаційного дослідження, будучи безпосередньо включеним до процесу міжнародних зв'язків, не обмежується загальним описом міжнародної діяльності закладу, а розглядає її як змістовно розроблений приклад інституційної реалізації процесів інтернаціоналізації у сфері вищої музичної освіти. У роботі послідовно простежено, як міжнародна активність Академії виявляється не лише в адміністративно-організаційних формах співпраці, а й у ширшому культурному вимірі – через освітні та мистецькі ініціативи, професійні контакти, участь у проєктах, розвиток партнерств та репрезентацію української музичної освіти в зовнішньому культурному просторі. Особливої уваги заслуговує те, що інституційний матеріал у дисертації не має ілюстративного або додаткового характеру, а органічно інтегрований у загальну логіку дослідження.

Приклад Національної музичної академії України дозволяє автору конкретизувати теоретичні положення, сформульовані в роботі, і показати, яким чином міжнародний та національний рівні інтернаціоналізації набувають практичного втілення в діяльності конкретної освітньо-мистецької інституції. Важливим є також достатній рівень аналітичного опрацювання цього матеріалу: автор не лише фіксує наявність міжнародних зв'язків чи окремих форм співпраці, а прагне осмислити їх як частину інституційної стратегії, що поєднує освітній, мистецький, іміджевий та ціннісний виміри. У цьому аспекті Академія постає як простір реалізації культурної взаємодії, у якому інтернаціоналізація пов'язується з прагненням до збереження професійної традиції, розвитком мистецької комунікації та посиленням репрезентації української музичної культури в міжнародному середовищі.

Аналітичний конструктив дисертаційного дослідження увиразнюється зверненням автора до широкого теоретичного поля, у межах якого

осмислюються питання інтернаціоналізації, глобалізації, світового освітнього простору, культурної ідентичності та трансформацій сучасної мистецької освіти. У роботі доцільно залучено напрацювання Дж. Найт, Г. де Віта, У. Тайхлера, Ф. Альтбаха, Л. Райсберг, Л. Рамблі, а також українських дослідників, зокрема М. Дебич, А. Сбруєвої, В. Бондарчука та інших. Це дозволило автору сформулювати цілісне теоретичне підґрунтя для аналізу інтернаціоналізації вищої освіти, водночас не втрачаючи специфіки культурологічного бачення проблеми.

Відтак, високо оцінюючи науково-пошуковий та дослідницький потенціал автора дисертаційної роботи «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс» Б. О. Румянцева, варто зазначити, що аргументовані узагальнення, теоретичні положення та практичні результати дослідження відкривають перспективи подальшого розвитку культурологічного аналізу мистецької освіти, музичної культури, освітньої політики та інституційних стратегій міжнародної діяльності закладів вищої мистецької освіти. Водночас, як кожне наукове дослідження, що має новаторський характер, дисертація викликає не стільки дискусійні, скільки уточнюючі питання.

1. У дисертаційному дослідженні категорія глокалізації постає однією з ключових методологічних опор аналізу інтернаціоналізації вищої музичної освіти. Чим саме зумовлений вибір глокалізації як провідної аналітичної рамки дослідження, тоді як близькі за змістом концепти транскультурації, мультикультуралізму чи міжкультурної комунікації виконують радше допоміжну функцію?

2. У дисертаційній роботі інституційний рівень інтернаціоналізації розглядається на прикладі Національної музичної академії України. Наскільки, на думку автора, досвід цієї інституції може бути репрезентативним для аналізу всієї системи вищої музичної освіти України?

Загалом, дисертаційне дослідження Румянцева Богдана Олександровича «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс» є авторським, концептуально цілісним, методологічно виваженим дослідженням, новаторський характер якого засвідчує наукову

зрілість автора, його здатність до системного культурологічного аналізу та високий рівень володіння теоретичним матеріалом.

Подане дисертаційне дослідження є вагомим внеском у наукове осмислення розвитку сучасної вищої музичної освіти України, зокрема її інтернаціоналізації, трансформації музично-освітнього середовища та співвідношення міжнародного, національного й інституційного вимірів культури. Дисертаційне дослідження Румянцева Богдана Олександровича відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Відповідно, його автор, Румянцев Богдан Олександрович, заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 «Культурологія», галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Доктор філософських наук, професор,
професор кафедри суспільних наук
Національної музичної академії України

Бровко М. М.